

Bemærkninger til foranstående forslag til folketingsbeslutning.

1. Almindelige bemærkninger.

a. Baggrunden.

Den nuværende valutafondoverenskomst er baseret på en international aftale truffet i 1944 (Bretton Woods-aftalen). Valutafondoverenskomsten trådte i kraft den 27. december 1945 med Danmark deltagende som oprindeligt medlem af fonden. Danmark ratificerede overenskomsten i april 1946. Det internationale valutasystem, der ved overenskomstens ikrafttræden blev etableret, var et pariværdisystem, dvs. at der for hver enkelt valuta var fastsat en pariværdi, der var udtrykt i en given mængde af guld for en enhed af den pågældende valuta. På basis af dollarens gulddindhold kunne der beregnes en paritet i forhold til dollaren, og medlemslandene var i henhold til overenskomsten forpligtet til at sikre, at markedskursen ikke afveg mere end 1 pct. fra denne paritet. Hvis der opstod en fundamental uligevægtssituation, kunne der — med tilslutning fra Valutafonden — ske ændringer i medlemslandenes pariværdier. For at kunne opretholde kurserne i midlertidige uligevægtssituationer var det af stor betydning, at der samtidig etableredes et system med kreditfaciliteter. Det tredje væsentlige element i valutafondoverenskomsten var at søge betalinger for løbende, internationale transaktioner liberalisere.

I løbet af 1960'erne blev de internationale valutaforhold i stigende grad udsat for forstyrrelser. Disse forstyrrelser skyldtes dels, at mange lande ikke reagerede tilstrækkeligt effektivt eller hurtigt for at tilpasse deres økonomiske politik til ændrede forhold, dels at en gradvis svækkelse af den amerikanske betalingsbalancestilling i disse år skabte tvivl om den fremtidige position for dollaren, som siden 1945 har været den dominerende reservevaluta. Svækkelsen af dollarens stilling medførte, at USA i 1960'erne indførte forskellige valutatiske foranstaltninger for at begrænse visse typer af kapitaleksport fra USA; disse restriktioner blev ophævet i 1974. Dollarens stilling som reservevaluta kommer til udtryk derved, at andre landes centralbanker har placeret en væsentlig del af deres valutaeserver i dollar-indskud i det amerikanske centralbanksystem (Federal Reserve System) eller i private amerikanske banker og i kortfristede værdipapirer denomineret i dollars. Dollaren betragtes som et reserveaktiv på samme måde som guld, reservestilling over for Valutafonden samt SDR. Når andre lande er vil-

lige til at holde disse dollarbeholdninger, som primært skabes, når USA har underskud i sit betalingsomkvem med udlandet, skyldes det dels denne valutas betydelige rolle som betalingsmiddel i den internationale handel, dels at dollaren er den foretrukne interventionsvaluta, ved hjælp af hvilken lande påvirker kursen for deres valutaer på valutamarkedene.

På baggrund af dollarens svækkede stilling indledtes i 1960'erne en diskussion om det internationale valutasystems struktur; der var herunder udbredt enighed om, at det på længere sigt var u hensigtsmæssigt, at variationerne i den samlede internationale likviditet skulle være stærkt afhængige af udviklingen på den amerikanske betalingsbalance. Der var derfor et almindeligt ønske om, at den internationale likviditet kom under bedre kontrol dels ved at begrænse betalingsbalanceunderskuddet i USA, dels ved at etablere en internationalt kontrolleret skabelse af international likviditet. Et første resultat af disse drøftelser blev etableringen i 1969 af systemet med særlige trækingsrettigheder (SDR), som Valutafondens medlemslande fik tildelt i forhold til deres kvoter i fonden. Disse særlige trækingsrettigheder var de første „kunstigt“ skabte internationale betalingsmidler.

Ved etableringen af SDR-systemet var det forudsat, at væksten i dollarbeholdningerne uden for USA ville aftage i de nærmest følgende år. I 1971 skete der imidlertid som følge af et økonomisk opsving i USA en kraftig forringelse af USA's handelsbalance, hvilket — sammen med en forskydning af renterelationerne mellem USA på den ene side og Vesteuropa og Japan på den anden side samt stigende forventninger om opskrivninger af flere valutaer i forhold til dollaren — førte til en kraftig kapitaludstrømning fra USA. På denne baggrund besluttede den amerikanske regering i august 1971 at overskære forbindelsen mellem dollaren og guld, hvorved det hidtidige valutakurssystem baseret på faste valutakurser i forhold til guld ophørte med at eksistere. Efter at man i efteråret 1971 i en periode havde anvendt flydende valutakurser, blev der i december 1971 i Washington indgået en aftale mellem de vigtigste industrilande, hvorved man foretog en flersidig tilpasning af parikurserne og derefter på ny praktiserede et fastkurssystem baseret på de såkaldte centralkurser. Dette system var dog mindre forpligtende end det hidtidige, idet centralkur-